

Nationaal Archief
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Nummer Toegang: 3.21.08

**Inventaris van het archief van de
Gecommitteerden en Rentmeesters
Vlastienden, Dijken, Gorzen,
Rietvelden en Schaftgelden van
Goudswaard genaamd de Korendijk,
1705-1949**

Versie: 21-05-2019

P.A. Verhoeven, D.H.C. de Weever

Nationaal Archief, Den Haag 1952

This finding aid is written in Dutch.

I N H O U D S O P G A V E

Beschrijving van het archief.....	5
Aanwijzingen voor de gebruiker.....	6
Openbaarheidsbeperkingen.....	6
Beperkingen aan het gebruik.....	6
Materiële beperkingen.....	6
Aanvraaginstructie.....	6
Citeerinstructie.....	6
Archiefvorming.....	7
Geschiedenis van de archiefvormer.....	7
De Korendijk.....	7
Gorzen.....	15
Dijken en plantage.....	18
Dijkerven op erfpacht.....	20
Tienden.....	20
Zalmvisscherij.....	22
Openbaar medeleven.....	22
Financiën.....	23
Reservefonds.....	23
Rekening en vergadering.....	24
Gecommitteerden.....	24
Rentmeesters.....	25
Liquidatie.....	26
Geschiedenis van het archiefbeheer.....	27
De verwerving van het archief.....	28
De verwerving van het archief.....	28
Inhoud en structuur van het archief.....	29
Verantwoording van de bewerking.....	29
Verwant materiaal.....	30
Beschikbaarheid van kopieën.....	30
Beschrijving van de series en archiefbestanddelen.....	31
I. Stukken van algemene aard.....	31
II. Stukken betreffende bijzondere onderwerpen.....	32
A. Stukken betreffende de rechten en geschillen.....	32
B. Stukken betreffende de gecommitteerden.....	32
C. Stukken betreffende de rentmeester.....	33
D. Stukken betreffende het beheer.....	33
1. Beheer in het algemeen.....	33
2. Baten.....	33
3. Lasten.....	34
E. Boekhouding en verantwoording.....	35
F. Liquidatie.....	36
III. Gedeponeerde stukken.....	37
IV. Stukken waarvan het verband met het archief niet is gebleken.....	38

BESCHRIJVING VAN HET ARCHIEF

Naam archiefblok:

Gecommitteerden en Rentmeesters der Vlastienden, Gorzen enzovoort onder Goudswaard

Archiefbloknummer:

32993

Omvang:

88 inventarisnummer(s); ; 6,10 meter

Taal van het archiefmateriaal:

Het merendeel der stukken is in het Nederlands

Soort archiefmateriaal:

Normale geschreven, getypte en gedrukte documenten. Geen bijzondere handschriften.

Archiefbewaarplaats:

Nationaal Archief, Den Haag

Archiefvormers:

Gecommitteerden en Rentmeesters van vlastienden, dijken, gorzen, rietvelden en schaftgelden van Goudswaard genaamd de Korendijk

Samenvatting van de inhoud van het archief:

Het archief bestaat uit algemene stukken zoals resoluties en correspondentie van de rentmeester. Meer specifieke stukken zijn kaarten van de vlastienden en van oeverbeschermingsplannen, naamregisters van huurders en erfpachters, documenten over verpachting van weilanden en grond, kasboeken en rekeningen.

Aanwijzingen voor de gebruiker

OPENBAARHEIDSBEPERKINGEN

Volledig openbaar.

BEPERKINGEN AAN HET GEBRUIK

Reproductie van originele bescheiden uit dit archief is, behoudens de algemene regels die gelden voor het kopiëren van stukken, niet aan beperkingen onderhevig. Er zijn geen beperkingen krachtens het auteursrecht.

MATERIËLE BEPERKINGEN

Het archief kent geen beperkingen voor het raadplegen van stukken als gevolg van slechte materiële staat.

AANVRAAGINSTRUCTIE

Openbare archiefstukken kunnen online worden aangevraagd en gereserveerd. U kunt dit ook via de terminals in de studiezaal van het Nationaal Archief doen. Om te kunnen reserveren dient u de volgende stappen te volgen:

1. [Creëer een account of log in.](#)
2. Selecteer in de archiefinventaris een archiefstuk.
3. Klik op 'Reserveer' en kies een tijdstip van inzage.

CITEERINSTRUCTIE

Bij het citeren in annotatie en verantwoording dient het archief tenminste éénmaal volledig en zonder afkortingen te worden vermeld. Daarna kan worden volstaan met verkorte aanhaling.

VOLLEDIG:

Nationaal Archief, Den Haag, Gecommitteerden en Rentmeesters der Vlastienden, Gorzen enzovoort onder Goudswaard, nummer toegang 3.21.08, inventarisnummer ...

VERKORT:

NL-HaNA, Gecommitteerden Goudswaard, 3.21.08, inv.nr. ...

Archiefvorming

GESCHIEDENIS VAN DE ARCHIEFVORMER

De eerste rentmeester , waarvan sprake is in het historisch overzicht van P.A. Verhoeven (laatste rentmeester) is Joan Vincent Vervoorn, die in 1715 overleed.

Hetzelfde overzicht vermeldt 1731 als het jaar, waarin de gecommiteerde Pieter Brandwijk van Blokland aftreedt.

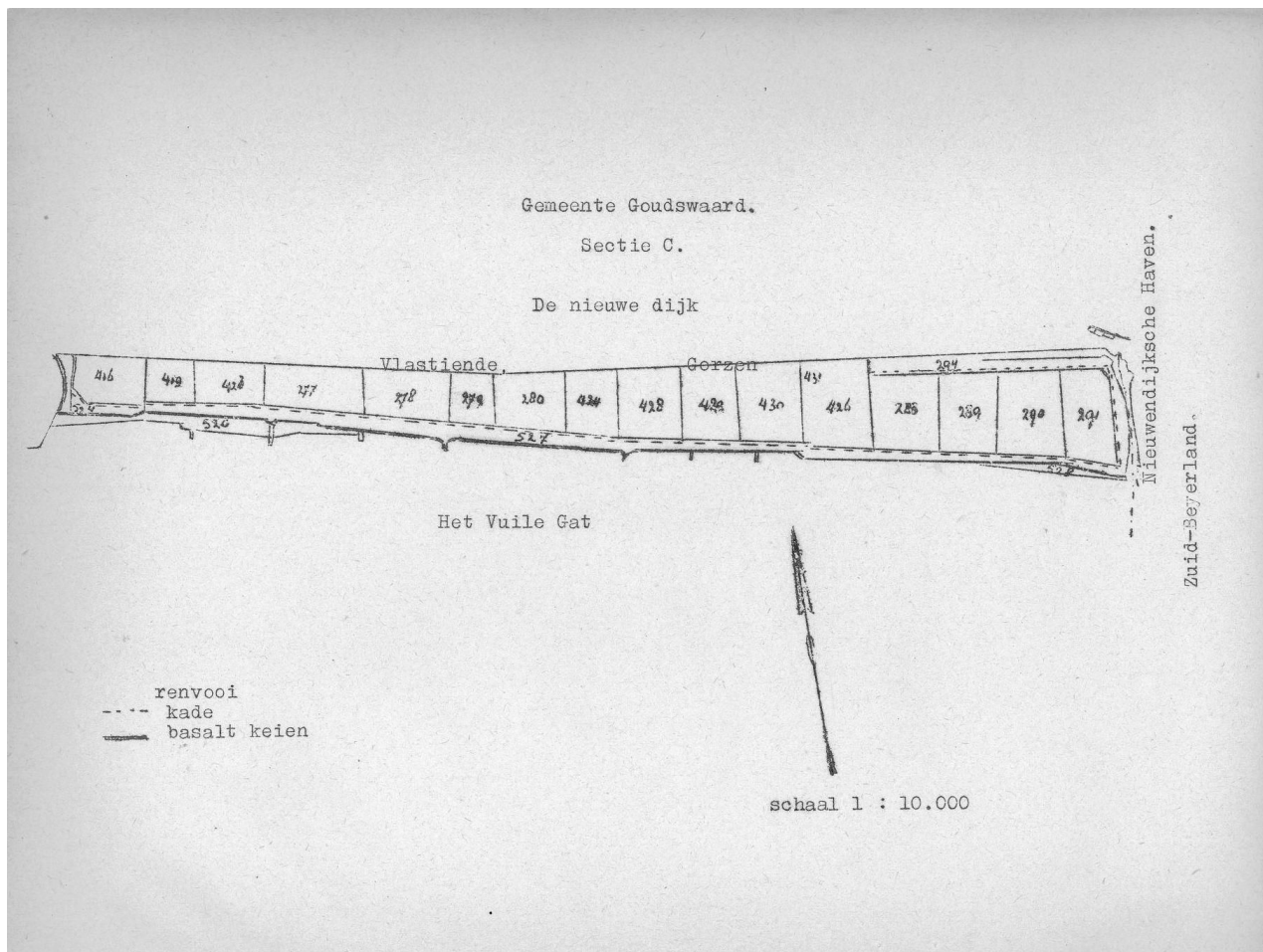
Uit de resolutien en correspondentie blijkt, dat de rentmeester, na verloop van tijd, door verschillende eigenaren van de Vlastienden gemachtigd werd in de jaarlijkse vergaderingen te stemmen. Dit had tot gevolg, dat de rentmeester en de gecommiteerden, enkele uitzonderingen daargelaten, de producenten van de resolutien waren.

Er was dan ook een levendige correspondentie en uitwisseling van stukken tussen de rentmeesters en gecommiteerden, zodanig, dat de schriftelijke neerslag van deze activiteiten m.i. betiteld dient te worden met Archief van de Gecommitteerden en de Rentmeesters van de Vlastienden, dijken, gorzen etc.

Wel wil ik de aandacht vestigen op het, in de inventaris opgenomen, overzicht van de historie der Vlastienden, dat de heer P. A. Verhoeven, rentmeester, samenstelde ter gelegenheid van de liquidatie van het bezit.

Geschiedenis van: Vlastienden, dijken, gorzen, rietvelden, en schaftgelden van Goudswaard, genaamd:

DE KORENDIJK

Het stadium van voortschrijdende bedijking begint voor deze streken in het algemeen omstreeks 1200 en heeft vele eeuwen geduurd. Het terrein van den Hoekschen Waard is in het algemeen echter vrij laat bedijkt. In de eerste eeuwen onzer jaartelling was het reeds land geweest, doorsneden door de Striene en de Maas. Misschien is het nooit geheel een watervlakte geworden, maar steeds in slikken en gorzen blijven liggen, welke eerst uitgemoerd, later, wederom zijn ingedijkt; vooral nadat de aanslibbing sterk was toegenomen door het afdammen van de Maas en door de verplaatsing van den stroom door de Nieuwe Merwede naar het Hollandsch Diep, welke het gevolg was van de St. Elizabeths vloed van 1421.

De geheele thans tot de Hoeksche Waard behorende streek ten Westen van de aloude Striene, ongeveer overeenkomende met de tegenwoordige gemeenten Goudswaard, Piershil, Nieuw- en Zuid-Beyerland, maakte in den aanvang der 14e eeuw deel uit van het hoge rechtsgebied van de heeren van Putten. Zij werd aan de Noordwestzijde ingesloten door de "Suedde", de "Dorenloet" en het zuidelijk deel van de "Wijdele", tezamen het tegenwoordige Spui, en aan de zuidzijde door de "Beninghe", het tegenwoordige Vuile Gat.

Zij bestond uit eenige door kreeken en rivierarmen omsloten eilanden, die meerendeel onbedijkt waren. Het meest westelijke dier eilanden, omgeven door de "Wijdele" ten westen, de "Dorenloet", ten noorden, de "Swaneblake" (tegenwoordig de haven van Piershil en het Piershilschengat in den Eendragtspolder) ten oosten en de Beninghe ten zuiden heette omstreeks de helft der 13e eeuw reeds "Corendic"; (m.i. lag de Beninghe ten zuiden van de Korendijk zie oude kaart archief heerlijkheid en zie ook bladzijde B midden); den 26en Februari 1246 worden twee broeders daarmede door Nicolaas II van Putten beleend en ter bedijking uitgegeven. Maar deze bedijking heeft geen stand gehouden. In 1331 geven Guy van Vlaanderen en Beatrice heer en vrouwe van Putten, Ymansgors, groot 150 gemeten (een pusch gemet is ongeveer een 1/2 h.a.) liggende bij Symonshil, in eigendom uit. Dit Ymansgors en Symonshil zijn gorzen, waarop na bedijking "Tot eenen corenlande" de Korendijk is ontstaan. Ymansgors komt later ook voor als Hughe Claeszoengors; het zijn echter twee verschillende gorzen, welke saam zijn gesmolten. Hughe Claeszoengors behoort reeds zeer vroeg aan de van Almonde's, het geslacht, waaruit ook de 15e eeuwse bedijker voortspuit. In 1361 n.l. zijn reeds de kinderen van de twee gebroeders Willem Janszoon en Hugo van Almonde met dit gors beleend; men kan dus vermoeden, dat reeds hun gezamenlijke stamvader Jan van Almonde, genoemd o.a. 1316-1325, het bezeten heeft. In 1376 verkocht Wissche van Almonde het Hughe Claeszoengors aan den heer van Putten, zijn leenheer voor tien pond. (Zijn broeder Jan Willemszoon van Almonde en zijn neef Jan Hugenzoen van Almonde zegelen mede). De rentmeestersrekening van Putten over 1379 noemt inkomsten uit "die Duwe ende Symonshille ende Hughe Claeszoengors tesamen".

Omstreeks 1390 stichtte zweder van Gaasbeke, heer van Putten, het Karthuizer klooster Bloemendaal bij Utrecht, hetwelk hij in 1392 ingevolge gedane toezeggingen begiftigde met uitgebreide slikken en gorzen langs de Maas, langs het Spui, uit welk laatste later Piershil is voortgekomen en ook met Duwe Symonshille en Hughe Claeszoengors, "dat nu ter tijt jaarlics geldt 39 goude Engelsche nobelen, welk gors gelegen is aan Scollaertsdijk (Hollaertsdijk) oude Ymansgors.

In 1411 wordt een moer uitgegeven aan de zuidzijde van "den stort" van Ymansgors.

Den 15en April 1439 geeft Jacob van Gaasbeek, heer van Putten en Strijen, zoo voor zich als vanwege het Kapittel van Geervliet en dat van de Certroijzen (Karthuizers) buiten Utrecht genaamd Bloemendaal aan verschillende personen, onder wie Jan Robijn, kannunik te Geervliet, Daniël van Cralingen en Cornelis van Almonde, een nieuw Coornland te bedijken aan de zuidzijde van de Beningen uit den Uitterdijk regt op de Uijtlanden geheeten den Coordijk, Koewaert, Gouwaert, Ijemantsgorssen, Hughe Claasse gorssen en de Hollaartsdijk (westelijke dijk van den polder).

Hier is dus voor het eerst sprake van het Kapittel van Geervliet. Hoe het kapittel medebezitter van deze gronden is geworden, is mij niet bekend. Bij de uitgifte van 1439 wordt o.m. voorbehouden: de hooge en lage heerlijkheid en alle de thiende lammeren zoowel binnen als buiten de bedijking met uitzondering dat "de Papelijke Provende alle Vlasthiende hebben zal al 't land door".

In 1442 verkochten de Karthuizers de meeste van hun uitlanden en ook de twee gorzen (het Ymansgors en het Hughe Claeszoensgors) aan Cornelis van Almonde Philipszoon, rentmeester van de landen van Putten en Strien, voor 2000 gouden nobelen. Deze van Almonde was een nazaat van de oorspronkelijke bezitters van het Hughe Claeszoensgors. Hij is een der bedijkers van 1439 en koopt genoemde gronden waarschijnlijk voor zich en zijn medebedijkers van de Karthuizers.

De in 1439 tot stand gekomen bedijking bleef niet lang gespaard: in 1456 en in 1471 hadden herdijkingen en overstromingen plaats. Bij de eerstgenoemde herdijking, dus in 1456, werd tevens aan de oostzijde de polder de Nieuwe Korendijk (polder het Oude Nieuwland) mede aangewonnen. Ook aan de noord- en noordoostzijde hadden later tegen de oude kern aandijkingen plaats, waardoor de Molen- en de Oostpolder onstonden. De Molenpolder schijnt in 1612 reeds bestaan te hebben, werd althans in dat jaar, en in 1620 nogmaals overstroomd, waarop herdijking volgde. De Oostpolder werd in 1633 bedijkt. Ten aanzien van die latere aandijkingen was reeds in den uitgiftbrief van 1439 gestipuleerd geworden: "voorts wat dammen die men tot eeniger toekomstige tijden buyten omme dit nieuwe landt leggen mogte omme dit nieuwe landt mede te houden en te meeren, die sou men maken ende houden bij de gesworen, op den genen kosten die den dijk schuldig sijn te maken, daer die dammen tegen sullen leggen".

Middelerwijs had ook onder Piershil in 1524 de bedijking van den polder Oud-Piershil plaats gevonden. Nadat in 1539 het Westmaas-Nieuwland en in 1557 Oud-Beyerland ingedijkt waren, volgde in 1582, door de bedijking van Nieuw-Beyerland met Nieuw-Piershil, de aanhechting van het zich vormende groote eiland de Hoeksche Waard aan het eilandje van Piershil.

Na de indijking in 1631 van Groot-Zuid-Beyerland werd Oud-Piershil ook aan de zuidzijde aan het groote eiland vastgehecht, dat nu van den Korendijk nog slechts gescheiden werd door de oude "Swaneblake", toen reeds meer "Wielinge" genaamd, en haar wederzijdsch oeverland.

Omstreeks 1627 ontstond een verschil tusschen Mr. Adriaan van Koolwijk, ontvanger van de vroegere geestelijke goederen afkomstig van het kapittel tot Geervliet en de eigenaren van den Hitsert over de limietscheiding tusschen de gorzen afkomstig van genoemd kapittel, gelegen op grond van Goudswaard en de gorzen van de eigenaren van den Hitsert.

Opgemerkt zij dat na de hervorming de bezittingen van het kapittel in Staatsbezit waren overgegaan. Overeengekomen werd, dat Floris Jacobse gezworen landmeter van de Grafelijkheid van Holland een scheiding vast zou stellen aan de hand van een landmeterskaart van 1615 en dat op kosten van den Hitsert scheidpalen geplaatst zouden worden. Deze palen zijn inderdaad geplaatst. Een ervan is enkele jaren geleden op de plaats waar de Westbinnenhaven in het Piershilsche gat uitkomt opgevischt.

Met het oog op een mogelijke toekomstige bedijking van de wederzijdsche gorzen werd verder overeengekomen, dat over en weer ten allen tijde aangedijkt zou mogen worden en dat ieder op eigen grond zijn dijk zou maken en onderhouden.

Deze overeenkomst en de plaatsgevonden grensscheiding werd bekrachtigd door de Gecommitteerde Raden van Staten van H. en W.Fr. bij acte van 22 December 1629. Kort daarop in 1630 (1630 of 1631?) vond de bedijking van Groot Zuid-Beyerland plaats.

Uit de resolutie der Staten van Holland en Westfriesland van 17 September 1636 bleek dat de Ruwaard van Putten, gorsen gelegen bij den Corendijk had gekocht voor f 24000.--.

Genoemde Ruwaard overleden zijnde, besluiten de voornoemde Staten, dat iedere verkrijger, die met den Ruwaard van Putten overeengekomen was, transportbrieven in den gewonen vorm zou bekomen, naar gelang van de door hem verkregen uitgestrektheid, onder voorwaar, dat de koopprijs naar dezelfde verhouding door hem prompt zou worden betaald. Naar alle waarschijnlijkheid had dus genoemde Ruwaard de van het kapittel van Geervliet afkomstige gorzen van de Staten voor zich en anderen gekocht. Een van zijn medekoopers was Cornelis van Teresteijn, burgemeester der stad Dordrecht, die een 1/24 part in zijn bezit had. Het heele bezit bestond toen uit dijkettingen, slikken en zanden, gelegen aan de Coordijk, beginnende aan de raije tegen den groenen wech (nu Boschweg in den polder de Oude Korendijk) en oostwaarts strekkende zooverre de Capittels grond is strekkende (dus tot de grensscheiding van 1629, gevormd door de latere Westbinnenhaven in den Eendragtspolder en het Piershilschegat, toen Wielinge genaamd) en noordwaarts tot op het gescheid tusschen de polders genaamd Nieuwe Korendijk (Oude Nieuwland) en de Schilmanspolder (hier wordt zeker wel de Oostpolder bedoeld), loopende zuidwaarts ten diepe tot de grond ebbe toe, met alle appendentiën en dependentiën, perogatieven, aanwassen, preminentien en de gerechtigheden die het kapittel had bezeten en die op eenige wijze aan de Staten van Holland en West Friesland of aan het kapittel waren gereserveerd.

Kortweg bestond het bezit dus uit den dijk van den Oude Korendijk en het Oude Nieuwland van den Boschweg tot den Oostpolder, de voorgelegen gorzen op grond van Goudswaard en de oeverrechten van deze gorzen.

Deze koop is de geboorte van de "Vlastienden, Gorzen, Kaden, Dijken en schaftgelden onder Goudswaard gezegd Korendijk". Uit deze eerste tijd van het bezit is echter zeer weinig bekend. De aanslibbing en verlanding van de oevers van de Wielinge namen, gelijk met de rijpwording van de gorzen ten zuiden van Groot Zuid-Beyerland en van den Korendijk langs het Haringvliet, zoodanig toe, dat omstreeks 1650 de bedijking dier geheele uitgestrektheid met daarmede gepaard gaande afsluiting der Wielinge en aanhechting van het eiland van Goudswaard aan het hoofdlichaam van de Hoekschewaard kon worden overwogen en voorbereid. Den 7de April 1653 verleenden de Staten van Holland en West-Friesland octrooi tot bedijking van deze gronden. De nieuwe bedijking verkreeg twee afsluitdijken, een langen in het zuiden tegen het Haringvliet (van het eiland Tiengemeten zal toen weinig aanwezig zijn geweest) en een korten, tot afsluiting van de Wielinge in het noorden tegen de buitengronden van Piershil en Goudswaard langs het Spui. De zuidelijke dijk zou aan de oostzijde op grond van Zuid-Beyerland tegen de grens van Cromstrijen aansluiten aan den dijk van den in 1642 bedijkte Numanspolder. Aan de westzijde zou de zuidelijke dijk aangeheeld worden aan den Oudendijk van den polder de Oude Korendijk. De korte noordelijke afsluitdijk zou den Oudtpiershilschependijk iets bezuiden het dorp Piershil westwaarts verbinden met den dijk van den Oostpolder onder Goudswaard.

De gezamenlijke bedijkers waren de eigenaren van de Hittersche-, Piershilsche- en Nieuw-Goudswaardschegorzen en die van het Gemeenlandsgorzen van den Korendijk. De heele bedijking bevatte gedeelten van drie jurisdicties, n.l. van Zuid-Beyerland, van Piershil en van Gouds-Waard of den Korendijk. De bedijking onder Goudswaard bestond weer uit twee gedeelten n.l. uit de van vroeger aan het Kapittel van Geervliet behoord hebbende gorzen genaamd "Nieuw-Goudswaard" (de in 1636 gezamenlijk gekochte gorzen) ten oosten en een gedeelte van de z.g. Gemeenlandsgorzen of 's Lands gorzen van den Korendijk ten westen van de lijn loopende in het zuidwaarts verlengde van den Boschweg in den polder de Oude Korendijk. Langs deze lijn loopt thans een hoofdwatgang, die nog heden ten dage als het Oude Gescheid bekend staat. De z.g. Gemeenlandsgorzen zijn zeer waarschijnlijk de in 1442 na de bedijking van de Korendijk door de Karthuizers aan den bedijker Cornelis van Almonde verkochte uitlanden. Goed wel mogelijk zijn deze gorzen een tijd lang en misschien wel tot na de bedijking van den Eendragtpolder in 1653 aan het gemeeneland van de Korendijk gedeven, vandaar de naam "Gemeenlandsgorzen" of 's Lands gorzen van den Korendijk".

De zuidelijke dijk lag uitsluitend op de gronden van de bedijkers en kon volgens de overeenkomst van 1629 zonder bezwaar aan den dijk van den Numanspolder op de grond van Zuid-Beyerland worden aangeheeld en op de Hittersche- en Nieuw-Goudswaardsche Gorzen worden gelegd. Ook tegen het leggen van den dijk op de Gemeenlandsgorzen van de Korendijk en het aanhelen aan den Oudendijk konden de eigenaren ervan, gezien hun belang bij de indijking van ca. 120 h.a. van hun gorzen, geen bezwaren hebben, hoewel zij niet bij de overeenkomst van 1629 waren betrokken.

Met de kleine noordelijke dijk was het anders gesteld. Deze heeft men zoo noordelijk mogelijk willen leggen om een zoo kort mogelijke dijk te krijgen. Daarbij moest echter rekening worden gehouden, dat de haven van Piershil in de Wielinge moest kunnen blijven uitloopen en dat de polder Oud-Piershil door de haven en door het noordelijk gedeelte van de Wielinge zijn water zou kunnen blijven loozen, zoodat de plaats van den dijk werd bepaald op zoo ongeveer 200 m. ten zuiden van de haven van Piershil. Uit de rekening van de indijking, welke den 15en April 1655 te Delft werd gedaan, blijkt dat volgens contract op kosten van de gezamenlijke bedijkers een som van 500 Vlaamsche ponden was betaald aan Geerloff Vervoorn, rentmeester van de grondeigenaren van Piershil voor het maken van een spui. Men vreesde dus voor een verlanding van haven en Wielinge. Op de bepaalde plaats vormde de noordelijke dijk de kortste verbinding tusschen den dijk van Oud-Piershil en die van den Oostpolder en damde de Wielinge af. Nu behoorden de gorzen voor den Oostpolder ten westen van de Wielinge, dus op grond van Goudswaard, niet aan de eigenaren van de Nieuw-Goudswaardsche gorzen. Deze laatste gorzen reikten n.l. in het noorden tot de scheiding van den polder het Oude Nieuwland met den Oostpolder. De dijk van den Oostpolder behoorde over een lengte van 300 m. noordwaarts vanaf het trefpunt met die van het Oude Nieuwland met de voorliggende gorzen tot de Wielinge aan Aryen Schilmanse en de ten noorden daarvan gelegen dijk over een lengte van ongeveer 700 m. met voorliggende gorzen aan de erfgenamen en kinderen van Arijen Dirxen. Voor de bedijking koopen de gezamenlijke bedijkers van Schilmanse zijn gedeelte dijk (zijn gorzen dat Schilmansgors werd genoemd wordt niet aangekocht) en van de erven van Arijen Dirxen bij acte van 11 November 1652 het noordelijk gelegen gedeelte dijk met voorliggende gorzen tot in het laag water van de Wielinge. De oppervlakte van de eerste koop bedroeg 533 roeden dijk en die van de tweede 21 gemeten en 175 1/2 roe, of ca. 10.80.-- h.a. dijk en gors. Wat de koop van den dijk van Schilmanse betreft is het misschien mogelijk, dat Schilmanse de koop daarvan als voorwaarde stelde, of dat de dijk van den Oostpolder vanaf de nieuw te leggen dijk zuidwaarts verhooging en verbetering behoefde. Wonderlijk is, dat dit dijksgedeelte, dat Hoogedijk (niet te verwarren met het Hoogedijkje) heet en feitelijk bij den Oostpolder behoort en tot nu toe bij den polder den Hitsert (voorheen bij den Eendragtspolder) in beheer is. Uit dit feit en uit de naam valt af te leiden dat deze dijk bij de indijking verhoogd en verzwaard is. Hierdoor zou de aankoop ervan van Schilmanse voor de indijking verklaard kunnen worden.

In ieder geval kort na de bedijking verkoopen op 8 Augustus 1654 de gecommitterden na de Hitsertsche, Goutwaerts ende Ghemeenlants gorssingen de voor de bedijking aangekochte gronden en dijksgedeelten aan Willem Kettingh de Jongh Tresorick van Sijne Hoogheijt den Heere Prince van Orangiën voor f 7500.-- de massa. Op deze koop werd slechts een enkele honderd gulden toegelegd. Het westelijk gedeelte van de gelegde noordelijke dijk, het Hoogedijkje genaamd, deelde zowat de van de erven Arijen Dirxen gekochte gorzen in tweeën, zoodat 4 morgen en 470 roeden ervan, gelegen ten zuiden van het dijkje, mee ingedijkt waren. Dat ingedijkte land is nu kad. bekend gem.

Goudswaard Sectie B Nos. 82 en 83. De daarvan ten zuiden gelegen landen tot en met ongeveer de laning van de Torenstee waren de van Arijen Schilmanse mee-ingedijkte gorzen, die ook na de bedijking van Schilmanse waren.

Van de van het kapittel van Geervliet afkomstige gorzen zijn zoo ongeveer 336 morgen (of h.a.) n.l. 24 kavels van ca. 14 morgen) ingedijkt en van de Ghemeenlantsgorsen ongeveer 120 h.a. De scheiding en grondkaveling van de ingedijkte landen had in elk der jurisdicties afzonderlijk plaats. Zoo had den 23sten September 1653 het eerst de verkaveling op den grond van Nieuw-Goudswaard plaats in zes hoofdkavels, ieder onderverdeeld in vier gedeelten. Het bezit is nog steeds in 24 porties of "aandeelen", overeenkomende met de 24 oude smalkavelingen van den Eendragtspolder op den grond van "Nieuw-Goudswaard", verdeeld. Tot de scheidings- en verkavelingsvoorwaarden behoorden o.a.: dat de dijken, sluizen, heulen, wegen en gemeenlands-wateringen morgensgelijk onderhouden zouden worden; dat de dijk- en wegslooten door het gemeeneland gemaakt, doch daarna door de aangelande eigenaren onderhouden zouden worden met uitzondering van die langs den Veerweg, die door het gemeeneland onderhouden zouden worden (wat heden ten dage nog zoo is) en dat de buitengorzen en ettingen van de dijken en wegen zouden blijven ten profijte van het gemeeneland om door hen te worden gebeneficeerd. In den loop der tijden is echter, wanneer en hoe is onbekend, de Eendragtspolder het bezit van wegettingen gaan nemen, dat nu nog bij den polder den Hitsert is. Over het water van de halve Wielinge, want de grens van Goudswaard en Piershil liep midden door de Wielinge, is niets bepaald. Of deze het eigendom van de eigenaren van de aangrenzende kavels is, of ook "aan het gemeeneland op grond van Nieuw-Goudswaard" zijn gebleven is moeilijk na te gaan. Van veel belang is dit echter ook niet, daar het vischrecht heden, en zeer waarschijnlijk vanaf de indijking, aan den Ambachtsheer behoort.

De eigenaren van de gorzen van Nieuw-Goudswaard brachten dus hun ingedijkt land bij de verdeling buiten het gemeenschappelijk bezit. Van de 24 kavels liggen een en twintig kavels naast elkaar vanaf de scheiding met Zuid-Beyerland (de Westbinnenhaven) tot het Oude Gescheid, terwijl de 22e, de 23e en de 24e kavel in de hals tusschen den dijk van het Oude Nieuwland en de Wielinge (nu het Piershilsche Gat) liggen. Bij de kavels 22 en 23 werd het aangelegen gedeelte van den Oude Nieuwlandschedijk mee bedeed, misschien omdat deze kavels wat kleiner uitvielen. Later hebben de gezamenlijke eigenaren het zuidelijk gedeelte dijk voor de 23e kavel over een lengte van ca. 150 m. terug gekocht. Kort na de indijking waren de gezamenlijke eigenaren van het onverdeelde bezit dus dezelfde als de ingelanden van het bedijkt gedeelte. Vandaar dat de gecommitteerde der gezamenlijke eigenaren bij het doen der rekening tegenwoordig was en zijn vacatie genoot ten laste van den polder. Door de tijd echter waren de ingelanden niet meer dezelfde personen als de gezamenlijke eigenaren. Van de ingedijkte 's Lants Gorsen van den Korendijk, die een oppervlakte van ca. 120 h.a. beslaan is geen verkavelingsakte in het polderarchief aanwezig ook is niet bekend of er wel een verdeling plaats heeft gehad. Hieruit zou dan op te maken zijn, dat de gorzen ten tijde van de bedijking nog van het gemeeneland van de Korendijk waren en dit zoo na de bedijking is gebleven.

De polder verkreeg de naam Eendragtspolder vanwege de eensgezinde indijking. Immers vier groepen van indijkers werkten daaraan mede, behalve nog Schilmanse met zijn gorsje, die waarschijnlijk geen rol als bedijker gespeeld heeft. Hoe de kosten van de bedijking zijn gedragen is mij niet geheel bekend. De eigenaren van de Hitsertsche, Nieuw-Goudswaardsche- en Gemeenlandsgorzen, schijnen per morgen gelijkelijk te hebben meegedragen en die van de Piershilsche gorzen voor aanmerkelijk minder. In de rekening van de kosten van bedijking komt o.a. nog een post van 567 Vlaamsche ponden en 16 schellingen voor, die aan Burgemeester Jacob de With is betaald "over 't gene hij pretendeerde, ter saeke van 't gene van de Erfpachtgorssen is binnenbedijckt in de polder Eendracht volgens ordonnantie". Welke gorzen deze betaling betreffen is mij onbekend. In 1657 koopen de gezamenlijke ingelanden van Nieuw-Goudswaard van de Staten van Holland en West-Friesland de vlastienden van alle bedijkte polders onder Goudswaard en de korentienden van de Westhoek, genaamd Paaphoek, van Tiengemeten. Doch hierover later meer. Uit de geschiedenis van de nu komende eeuw, dus van 1657 tot ongeveer 1759 is practisch van het bezit niets bekend, daar vrijwel het geheele archief van voor 1759 ontbreekt. Het geschrevene over de indijking is bekend uit het archief van den Eendragtspolder, terwijl de aankoop van de gorzen en het vlastiendrecht bekend is uit later opgevraagde extracten der koopacten, die bij het rijksarchief berusten.

Van het tijdvak van ca. 1760 tot heden is voldoende bekend, waarvan e.e.a. in verschillende onderwerpen volgt:

GORZEN

De naam van het bezit luidde omstreeks 1760

"Vlastienden, dijken, gorzen, rietvelden en schaftgelden van Goudswaard, genaamd de Korendijk".

Bij de naamsomschrijving keek men niet op een woord. De naam sprak voor zichzelf en hield ineens de omschrijving van het heele bezit in. De naam luidt tegenwoordig nog zoo, doch het woord "rietvelden" is daaruit verdwenen. De rietvelden zijn er nu niet meer, maar toentertijd waren de buitengronden voor den Eendragtspolder onbekaad en bestonden uitsluitend uit rietvelden. In 1763 wordt op voorstel van gecommitteerde de Coningh besloten de rietvelden, die reeds hoog waren opgeslibd in weiland te leggen en te omkaden. In 1765 wordt als proef 10 morgen tot weigors gemaakt. Wat er precies na 1770 en 1781 ten aanzien van deze gorzen is geschiedt valt niet na te gaan daar de resolutiën over deze jaren ontbreken. In 1781 worden met het oog op voorgenomen omkading besloten de geïnteresseerden G. de Roo van Westmaas en Isaäk Maasdam daarmede naast de heer de Coningh te committeeren. Deze heeren hebben hun functie tot 1784 behouden, nadat het gors inmiddels was omkaad. De totale kosten van het omkaden en het graven van een binnen- en een buitenkadesloot, een dijksloot en verdere slooten en greppels, het leggen van twee sluisjes, n.l. één op het spui en een in de kade langs het vui le gat tusschen de kavels 5 en 6 heeft zoowat een f 3000.-- gekost. Een gedeelte van deze kosten

werden gedekt door heffing van een omslag van f 49.--. per 1/24 aandeel over geïnteresseerden terwijl het restant uit de voorhande zijnde middelen werd betaald. Volgens een kaart van 1786 waarvoor de opmetingen in 1782 hebben plaats gehad, en die vervaardigd is door den landmeester Hendrik Leenheer, blijkt dat de gorzen in 16 kavels waren verdeeld met een gezamenlijke oppervlakte van 43 morgen en 372 roeden, wat dus neerkomt op ongeveer 43 1/2 hectare (hierbij is uitgegaan dat een Putsche roede 16,659 m² is en dat 600 roeden met één morgen overeenkomt). De kade besloeg een oppervlak van ca. 6 h.a. en de spuikade 1.3/4 h.a. Voor de kade, toen stouwdam genaamd, lag een behoorlijk bewassen oever en daarvoor nog slikken. Bij de Nieuwendijk lag voor de kade ca. 30 m. bewassen oever en 12 m. slikken, halverwege de kade 20 meter bewassen oever en ca. 20 m. slikken en bij 's Lands Gors 70 m. bewassen oever en ca. 30 m. slikken. Van de bewassen oever en de slikken is heden niets meer over. De landmeter Leenheer stelde in een rapport voor om provisioneel een drietal rijdsdammen aan te leggen. Blijkbaar hadden toenmaals landmeters ook nog kennis van grond- en rijswerken. In 1788 wordt besloten voor het sluisje twee dammetjes te leggen. In 1797 hooren we de eerste toonen van een geluid, dat ongeveer een eeuw lang is gehoord en dat steeds aanzwol, n.l. de oever neemt af. Besloten wordt deze met rijswerk te beschermen. Vooral nam toen af het gedeelte tusschen het sluisje en de scheiding met 's Lands Gors. Of Tiengemeten dat toenmaals opkwam of de stroomverlegging in het Vuile Gat de oorzaak van de oeverafname was is moeilijk na te gaan maar wel aan te nemen. In 1799 is zelfs sprake van kostbare rijswerken en een plan tot het plaatselijk, 16 à 20 m., inleggen van de kade over een lengte van 900 m. De oever blijft afnemen, dammetjes en rijswerken worden steeds aangebracht. In 1805 wordt advies van landmeter Wapperom ingewonnen, die voorstelde de kade terug te leggen om zodoende meer voorland te krijgen. Opmerkelijk is, dat voor het inleggen der kade geïnteresseerden het gemakkelijkst zijn te vinden. 't Bracht weinig kosten met zich mede en het land had toen weinig waarde. Het beschermen der oever met dammen en rijswerken was kostbaar doch op den duur beter, want zonder oeververdediging kon men met het inleggen wel blijven doorgaan. In 1806 gaf de rentmeester in verband met de vaststelling van den aanslag in de verponding op, dat de opbrengst van de dijkettingen, gorzen en rietvelden van 1 Januari 1796 - 1 Januari 1806 f 19.965.5.12 had bedragen en dat de uitgaven tot het in stand houden ervan f 19209.17.14 bedroegen. Wel een bewijs, dat de rivier behalve grond veel geld opslokte. In 1813 wordt landmeter Wapperom voor een jaar aangesteld voor opzichter op een wedde van f 60.--. Tot 1824 wordt zijn aanstelling van jaar tot jaar gecontinueerd. De oever bleef een zorgenkind.

In deze jaren worden voor toen jaarlijks flinke bedragen aan reparatie en aanleg van rijswerk besteed. In 1820 wordt een nieuwe vangdam gemaakt. De klacht van afneming van de oever wordt steeds groter. Wapperom, die kostbaar was voor de kas, zoowel t.a.v. tractement als van de uitgaven voor zijn werken krijgt in 1824 zijn congé. In 1826 daarvoor in de plaats wordt de rentmeester f 30.--. per jaar voor toezicht toegelegd. In 1828 wordt het westelijk gedeelte der kade over een lengte van 464 m. ingelegd, terwijl de rentmeester tot alle zuinigheid gemaand wordt. In 1830 wordt besloten het

sluisje in de kade te dempen en een nieuw te leggen in de oostelijke schenkelkade op de Nieuwendijksche-haven. In 1844, na ingesteld onderzoek van een commissie uit geïnteresseerden, wordt besloten een perkoenpalenrij voor de hoge oever te slaan. Deze commissie was bijgestaan door kapitein ing. Kraijenhof van de Leur en de landmeetkundige Hartog. Uit een in 1858 ingesteld onderzoek van een commissie uit geïnteresseerden blijkt de zeer treurige staat van den oever met dammen. Besloten wordt de meest noodige gedeelten van de oever ter lengte van 130 m. benevens zes kribben met steen te bezetten. Dit plan komt hoofdzakelijk van den heer Jan de Graaff van Goudswaard. Deze wordt door zijn medegeïnteresseerden belast met het jaarlijksch rapport uitbrengen over den toestand van den oever. In deze en volgende jaren wordt steeds behoorlijke partijen steen aangekocht en met de bezetting met steen doorgedaan. Bij zijn rapporten zwaait de heer de Graaff alle lof over den steenen oever, terwijl de slechte staat van het onbezette gedeelte daar maar uit te duidelijk in uitkomt. In 1864 brengt de heer P.A. Overwater te Strijen-Sas over den oever rapport uit en beveelt de voortgang met de steenbezetting aan. Ook wordt in deze jaren de kade verhoogd en verzaagd. In 1868 was reeds 1150 m. kade verbeterd, terwijl met het restant doorgedaan zou worden. Het sluisje is in 1868 ook een 60 à 70 cm dieper gelegd met het oog op het onderhoud van het stortebed door de te hoge val van het water in de haven. In 1874 wordt weer rapport over den oever uitgebracht en wel door de heeren P.A. Overwater en G. Dekker te Sliedrecht. Deze bevelen aan de glooiing van den oever te voltooien en 5 nieuwe steenen strekdammen van 30 à 40 m. aan te brengen. Besloten wordt hiervoor f 4000.-- te leenen. Dit is ook geschied. Waarschijnlijk is hier voor het eerst in de geschiedenis van de Vlastienden geleend. Om de uitdeeling tijdelijk te staken voelde men niet, ook niet om zooals in 1781 tot het heffen van een omslag over te gaan. De uitdeeling in deze jaren bedroeg toen altijd nog f 42.-- per 1/24 aandeel. Voordien en nadien waren de uitdeelingen echter hooger. In 1879 werd een proef genomen met het aanplanten van riet en biezen voor den oever. Bij de hoge vloed van 6 Juli 1890 dreef uit de gorzen van verschillende pachters hooi weg. Besloten werd aan deze pachters 10 tot 25 % van hun pachtsom te restitueeren, al naar gelang hun schade bedroeg. Deze restitutie bedroeg in totaal f 214.--. In de daarop volgende winter n.l. die van 1890 op 1891 loopt de oever veel ijsschade op. Behalve tot het herstellen van deze schade wordt in 1891 besloten tot het onder één peil brengen van de kade. De prikkel hiertoe was de overstroming van het vorige jaar. Met het oog op een volgende verpachting, uit welke overweging ook de restitutie der gedeeltelijke pachtsommen plaats had gevonden, werd dit terecht wenschelijk geoordeeld. Hiervoor was noodig dat het oostelijk gedeelte van de kade over een lengte van ca. 1600 m. 30 tot 40 cm. verhoogd werd. Het buitenbeloop werd daarbij gebracht onder een helling van 4 : 1. De kosten werden op f 900.--. geraamd. In 1904 wordt weer tot verhooging van een gedeelte der kade besloten. Ook het sluisje werd vernieuwd, waarvan de kosten op f 720.--. werden geraamd. Bij de verpachtingen bleek echter in die jaren nog steeds dat de vloed van 6 Juli.1890 een nadeelige invloed had op de pachten, waarom werd besloten in de verpachtingsvoorwaarden de bepaling op te nemen, dat bij het wegdrijven van hooi maximaal de halve pacht gerestitueerd zou worden al naar gelang de schade was, dit ter beoordeeling der verpachters. In 1920 wordt een betonnen

duiker van de dijksloot op het Spui gelegd, om bij invloeiing een vluigere droogzetting te bevorderen. In 1926 en 1927 wordt uit het batig saldo van de rekeningen over de jaren 1925 en 1926 telkens f 1000.--. gereserveerd voor het aanleggen van onderbermen voor de glooiing en het bestorten van de koppen der dammen, aangezien de stroom in het Vuile Gat steeds meer de oever nadert endeze gelden aan te wenden wanneer de uitgaven niet of moeilijk uit de gewone dienst kunnen worden bestreden. f 1000.--. hiervan wordt al spoedig belegd, terwijl de andere f 1000.--. waarschijnlijk gebruikt zijn voor het aanbrengen van een betonplaat achter de bovenkant van de steenglooiing om het wegslaan van putten boven de glooiing te voorkomen en voor het aanbrengen van een beton-plaat tegen het buiten talud van de bocht in de kade. Deze bocht ligt op de plaats van het vroegere sluisje, n.l. voor de scheiding van de 5e en 6e kavel.

Beide deze voorzieningen hebben goed resultaat opgeleverd. Omstreeks 1938 is het laatste gedeelte van de bocht in de kade ook betond, terwijl het aanbeveling verdient na den oorlog bij lage cement-prijzen te overwegen met het zetten van betonplaten boven de glooiing door te gaan. In 1936 is ongeveer ca. 400 m. van de kade, die beneden het peil van 2.20 m. + N.A.P lag op peil gebracht. Hoofdzakelijk was dit het westelijk gedeelte der kade. In de winter van 1939 op 1940 werd vanwege het Nederlandsch Militair gezag op de buitenberm van de geheele kade een prikkeldraad versperring aangebracht die in 1943 vanwege de Deutsche Weermacht werd opgeruimd. Begin Maart 1944 zijn de gorzen op last van de Deutsche Weermacht geïnuundeerd.

In Mei kwamen zij weder droog. Behoudens wat afslagschade van de schenkelkade langs de Nieuwendijksche haven kwamen de gorzen er goed af. De grasmat van de gorzen is echter behoorlijk in kwaliteit achteruit gegaan en zal wel enkele jaren noodig hebben voor herstel. De gorzen, uitgezonderd de kade en de spuikade, die bij eerste omkading in 1782 een oppervlakte besloegen van ongeveer 43.1/2 h.a. beslaan nu nog een oppervlakte van 30.87.40 h.a. De oppervlakte van de kade met spuikade is ongeveer dezelfde als die in 1782 n.l. ca. 8 h.a. De lengte van de kade bedraagt in totaal ca. 2700 m. Voor de oever van de kade liggen 14 strekdammen, waarvan de eerste vanaf de Nieuwendijksche-haven als havendam in het onderhoud is bij den polder "den Hitsert". De hoofdschotel van het bezit wordt door de gorzen gevormd. Het jaarlijksch onderhoud van de kade met oever en dammen vordert jaarlijks flink wat kosten. Tot 1907 was de positie van het bezit aanmerkelijk gunstiger door de opbrengst vande vlandiendverkoopingen. Nadien heeft het bezit veel van haar finantiëele kracht verloren. Gelukkig is na een worsteling van meer dan een eeuw de oever in vrij goeden staat, doch blijft zorgen vorderen.

DIJKEN EN PLANTAGE

In 1759 werd een eindje dijk met een oud huisje van Jacob Roest door de geïnteresseerden aangekocht. Dit eindje dijk lag benoorden de eerste verhuring. Zeer waarschijnlijk was dit een gedeelte van de Oude Nieuwlandsche dijk ter lengte van ca. 150 m., dat voor het zuidelijk gedeelte

der 23e kavel lag en dat bij de verkaveling in 1653 aan de 23e kavel was aanbedeeld. Het huisje, dat slecht was, werd in 1761 verkocht voor f 26 en 5 stuivers onder verplichting, dat voor het erf 12 stuivers schaftgeld moest worden betaald. Dit stukje dijk werd na aankoop met een 100 esschen beplant. Voor zoover is na te gaan is de aankoop van dit perceeltje dijk de laatste vergrooting van het grondbezit der Vlastienden geweest.

Gecommitteerde de Coningh constateerde al kort na aanvaarding van zijn functie in 1759 dat door de eigenaren en gebruikers van de langs de dijken gelegen landen boomen aan de dijken waren geplant en dat voor deze beplanting geen boomgeld (stageld) werd betaald. Zoo stonden bijvoorbeeld in de twee verhuring (waarschijnlijk de Oudendijk) 16 zware iepen en 260 jonge esschen van de erven van Mevr. Wesselius. Na ingesteld onderzoek bleek, dat deze geplant waren ingevolge contract met de geïnteresseerden van 15 December 1681. Van de inhoud van dit contract is nu niets bekend. Verder waren de teenen der dijken door de aangelegen gebruikers beplant met ongeveer 600 wilgen. In 1762 werd besloten op de voet van Cromstrijen (de Ambachtsheerlijkheid Cromstrijen) boomgeld te heffen. Voor iepen en esschen op de kruinen der dijken was een stuiver per boom per jaar verschuldigd, voor opgaande boomen aan de teen 4 duiten en voor hooistoven aan de teen 2 duiten. Professor van Roijen, schoonzoon van genoemde Mevrouw Wesselius weigert het boomgeld te betalen. Hoe dat verder afgelopen is, staat niet vermeld. Volgens oude kohieren is boomgeld betaald tot ----- . Nadien schijnen geen boomen van derden meer aan de dijken van de Vlastienden te hebben gestaan. Het plantrecht door derden is dan ook vervallen. In 1844 wordt er gerapporteerd, dat aan den Oudendijk van de "Oude Korendijk" 925 iepen in wasselijke staat staan. In 1857 worden de eerste 50 iepen verkocht voor f 10.--. het stuk. Besloten wordt jaarlijks ongeveer 50 stuks tegen deze prachtige prijs te verkoopen. In 1865 wordt besloten het restant der iepen te verkoopen. De prijzen waren inmiddels gedaald, maar het hout was rijp. In de Provinciale Noord-Brabantsche en 's Hertogenbossche courant van 19 December 1865 zien we dan ook heel de partij te koop. In 1866 wordt de partij, bestaande uit 565 iepen uit de hand verkocht voor f 5.25 het stuk aan B. Volker, grofsmid te Nieuw-Beyerland. De verkoop verliep dus niet zoo vlug. Ook het binnenkomen van de koopsom heeft lang geduurd. In 1868 wordt besloten weer met het inplanten van iepente beginnen en daarmee door te gaan, teneinde later daarvan behoorlijke revenuën te kunnen trekken. Het westelijk gedeelte van den Oudendijk werd geheel en het oostelijk gedeelte alleen op de kruin met iepen beplant. Op de onderbermen van het oostelijke gedeelte van den Oudendijk en aan den geheelen Oude Nieuwlandschedijk stonden kopwilgen. Ook langs de benedenrijweg over den berm van den Eendragtspolderschedijk stonden kopwilgen, die omdat ze uitgeleefd waren en voor het verkeer belemmeringen opleverden in 1916 werden gerooid. Besloten werd als proef een gedeelte van deze wilgen door opgaande wilgen te vervangen. Dit is nimmer geschied. In de oorlogsjaren van 1914-1918 werd een gedeelte van de iepen en wel die aan het oostelijk gedeelte van den Oudendijk profijtelijk van de hand gedaan. De boomen waren echter toen nog niet rooirijp. Tot 1940 zijn af en toe kleine partijtjes van deze iepen verkocht, terwijl het restant van deze boomen, staande aan het Westelijk gedeelte van den Oudendijk, in de jaren

1941 t.m. 1943 tegen goede prijzen van de hand werden gedaan. De boomen waren uitgegroeid, doch niet dik en niet van eerste kwaliteit. Uit de opbrengst van deze laatste boomen, 68 in getal, is f 2900.--. gereserveerd en belegd, teneinde de uitdeelingen in de komende jaren op peil te kunnen houden en eventueele buitengewoone uitgaven aan den oever daaruit te kunnen doen. De gerooide iepen aan het oostelijke gedeelte van den Oudendijk werden ongeveer tusschen 1918 en 1930 weer door iepen vervangen, evenzoo de bovenrij wilgen aan de Oude Nieuwlandschedijk. De laatst gerooide iepen aan den Oudendijk zijn door esschen vervangen. De kopwilgen op de onderbermen van de O-Nieuwlandschedijk, 133 in getal, werden in het voor jaar van het oorlogsjaar 1943 aan de in de omgeving wonende bevolking als brandhout verkocht. Het ligt in het voornemen deze wilgen door esschen te vervangen. In de onderrij van het oostelijk gedeelte van den Oudendijk staan ongeveer nog een 335 uitgeleefde kopwilgen, die in de toekomst eveneens door esschen of andere boomen vervangen zullen worden.

DIJKERVEN OP ERFPACHT

Kleine gedeelten dijk zijn in de loop der tijden voor vestiging van bevolking eerst tegen schaftgeld, later in erfpacht uitgegeven. De oude schaftgelden en erfpachten bedroegen 15 cent per roe, of 9/10 cent per c.a. In 1865 wordt besloten in het vervolg de erven aan de dijken tegen 5 cent per c.a. in erfpacht uit te geven. In 1868 komt men reeds hierop terug, daar dit bedrag te hoog bleek en wordt nader bepaald op 2.1/2 cent per c.a. Dit tarief werd later weer op 5 cent gebracht. De totaal jaarlijksche opbrengst van de schaft- of erfpachtsgelden bedraagt f 104.67.

TIENDEN

Jacob, heer van Gaasbeek, Abcoude, Putten enz. bepaalde voor zich zelf als voor het kapittel van Geervliet en der Karthuizers buiten Utrecht in 1439 toen hij het land, thans de polder Oude Korendijk, ter bedijking in leen uitgaf, onder meer andere voorwaarden, dat de vlastienden door het geheele land door de "Papelijcke Provende" geheven zouden worden. Deze Papelijcke Provende was een algemeen fonds tot onderhoud der R.C. priesters. Bij de kerkhervorming werd Philips II als van Holland afgezworen.

De hervormde kerk was staatskerk geworden en alle kerkelijke goederen, daaronder ook waarschijnlijk deze vlastienden werden in Staatsbezit gebracht en ten hare behoefte aangewend. Reeds had de Prins van Oranje dit bij placaat van 10 Februari 1573 bevolen en van dat tijdstip af werd door de kerken geen tiendrecht meer uitgeoefend, maar daarover beschikt door de Staten van Holland en West-Friesland. Deze echter verkochten van tijd tot tijd dergelijke bezittingen tot dekking der staatsuitgaven. Op 24 April en volgende dagen van 1657 werden eenige kerkelijke goederen endaaronder de vlastienden van den Koorndijk als alloviale goederen verkocht. Jochem van Duynen kocht voor de gezamenlijke ingelanden van den Koorndijk (bedoeld worden hier de ingelanden van Nieuw-Goudswaard, of wel de gezamenlijke eigenaren van de in 1636 door de staten van Holland en West-Friesland verkochte gronden

afkomstig van het kapittel van Geervliet) "de vlastienden te geven over Oud en Nieuw Corendijk (polders Oude Korendijk en Oude Nieuwland) en alle de aangedijkte polders (oostpolder Molenpolder en de Eendragtspolder), zoover de grond van de Corendijk is strekkende, mitsgaders de Corentiende uit de tiengemeten gelegen in den Westhoek genaamd Paaphoek" voor 1000 ponden en 100 ponden voor rantsoen. Deze tienden waren afkomstig van de "respectieve cappellerije, vicarij binnen den Briel en de kerken in den lande van Voorne ende Puttenaan beide zijden van Flacque gelegen in diverssche polders". De Corentiende zijn waarschijnlijk op Tiengemeten nooit geheven. Wat met de westhoek of paakhoek wordt bedoeld is niet geheel duidelijke. Het is goed wel mogelijk, dat hiermede het geheele Goudswaardsche gedeelte van de Tiengemeten mee wordt bedoeld (tevens ook westelijk gedeelte van Tiengemeten). Het oostelijk gedeelte ligt onder de gemeente Zuid-Beyerland. Het woord paakhoek wijst op kerkelijke gronden. Bij resolutie van de Staten van Holland en West-Friesland van 30 Maart 1688 wordt de plaat tiengemeten d Bij resolutie van de Staten van Holland en West-Friesland van 30 Maart 1688 wordt de plaat tiengemeten door het domeinbestuur voor een jaarlijksche som van 50 ponden in eeuwigdurende erfpacht uitgegeven aan Johan Hanneman en Mr. Johan van Duijnen. Bedijkt was toen nog niets van Tiengemeten. Hoe de staten van Holland aan den eigendom kwamen van Tiengemeten is niet bekend. Wellicht dat uit de herkomst de naam paaphoek verklaard zou kunnen worden. Op Goudswaardsche grond is in 1854 voor het eerst een gedeelte van tiengemeten bedijkt en wel "de Brienenswaard" welke voor 143 h.a. onder de gemeente Goudswaard was gelegen. In 1855 rijst de vraag of de vlastienden volgens de acte van koop van 24 April 1657 op Tiengemeten geheven kunnen worden. Op verzoek brengt Mr. W.P. Smits te Dordrecht een uitvoerig rapport uit, waarin hij tot de conclusie kwam, dat geen aanspraak gemaakt kon worden op de vlastienden op Tiengemeten, en dat het heffen van korentienden ook niet doenbaar was, daar niet valt uit te maken waar de toen bedoelde paaphoek nu op Tiengemeten is gelegen en dat de korentienden reeds lang verjaard zouden zijn. Dit laatste is te betwijfelen, daar zeer waarschijnlijk voor 1855 geen koren op het Goudswaardsche gedeelte van Tiengemeten heeft gegroeid, omdat dit gedeelte voordien niet bedijkt is geweest. 't Is natuurlijk mogelijk, dat voor de verkoop van 1657 een gedeelte bedijkt is geweest. Mr. Smits adviseert echter aanspraak op de vlastienden te maken. Deze eerste tienden worden dan ook publiek verkocht onder beding, dat bij verzet van afgifte der tienden, de koopers van de voldoening der koopsom ontslagen zouden worden. Dit is ook geschied, daar de pachters van de Brienenswaard afgifte weigerden en sommeerden tot vergoeding. Men ziet dan ook van het vlastiendrecht op Tiengemeten af. Opgemerkt moet nog worden, dat in 1698 de Leenheerenpolder en in 1709 de Noordpolder zijn bedijkt. In beide polders, en misschien ten onrechte, zijn de vlastienden geheven. Indien het oordeel van Mr. Smits juist is, hebben ook de Staten van Holland en West-Friesland na de indijking van den Eendragtspolder en werd tot 1657 ten onrechte de vlastienden op het Goudswaardsche gedeelte van dien polder geheven. Volgens het koopcontract van 1657 waren de Leenheerenpolder en Noordpolder geen aangedijkte polders, maar aan te dijken polders.

In 1873 wordt het vlastiendrecht in den Noordpolder afgekocht voor totaal f 450.--. In 1902 bij aanleg van een trambaan naar Goudswaard koopt de Rotterdamsche Tramweg Mij. onverplicht de vlastiendheffing van 3.95.10 h.a. af voor f 50.--. per h.a. In 1907 begint de afkoop van alle tienden volgens de Tiendwet. Op verzoek van een geïnteresseerde, wordt besloten te trachten de vlastienden vrijwillig te doen afkopen ter besparing van administratie, tijd en ter verkrijging van de bij de wet uitgeloopte premie ad 4 % van de afkoopprijs bij vrijwillige afkoop. Dit heeft echter niet plaatsgevonden.

Besloten wordt geen aanspraak op schadeloosstelling van de korentiendente maken, daar de "paaphoek" niet juist was aante wijzen en sinds onheuglijke tijden geen korentienden zijn geheven. In 1914 komt van de tiendcommissie het bericht dat de jaarlijksche zuivere tiendopbrengst is geschat op f 606.44. Geïnteresseerden en de eigenaren der te onttienenden gronden gaan beiden hiermede accoord. In de laatste 15 jaren had de zuivere tiendopbrengst slechts f 290.10 bedragen. Het bedrag der uitkeering wordt vastgesteld op f 12.128.80 benevens 3.1/2 % rente vanaf 1907. In totaal werd uitgekeerd f 14.711.35. Hiervan werd uitgedeeld aan de geïnteresseerden f 12096.--. of f 504.--. per portie, de rentmeester werd voor zijn vele bemoeiingen in deze f 500.--. toegelegd en f 2100.--. werd gereserveerd en belegd ten behoeve van komende buitengewone uitgaven aan de oevers. Met de afkoop der vlastienden ging een steunpilaar van het bezit verloren.

ZALMVISSCHERIJ

11 October 1888 wordt met C.W.H. Eijgenraam te Dordrecht een tienjarig contract gesloten tot het gebruiken van de kade voor een gedeelte der kavels 13 t.m. 15 en het maken van een vischkade daarop ter uitoefening van een zalmvisscherij in het Hollandsch Diep. De pacht zou over het eerste jaar f 1000.--. over het tweede f 1500.--. het derde f 2000.--. en over de volgende 7 jaren f 3000.--. per jaar bedragen. De kosten vanaanleg van diverse werken, welke op f 7500.--. geschat werden, kwamen bovendien nog voor den huurder. Het contract was vanwege het riskante der onderneming door den huurder per jaar opzegbaar. Deze onderneming liep al spoedig op een fiasco uit. De huur werd reeds in het opgezegd. Een der oorzaken van het mislukken was de oneffen bodem van het Vuile Gat. Veel steenen werden nog weggevischt, maar de onderneming heeft niet willen slagen. De toenmalige rentmeester die blijkbaar in deze onderneming iets zag vroeg ingevolge art. 8 van zijn instructie toestemming in deze zalmvisscherij deel te nemen, wat hem werd toegestaan. Of deze nog zalm heeft mogen eten uit de visscherij, is niet bekend; gesmaakt zal ze hem wel niet hebben.

OPENBAAR MEDELEVEN

Uit het verleenen van de volgende subsidies blijkt dat geïnteresseerden hun bezit niet uitsluitend als een financiële aangelegenheid beschouwden, doch zij hadden, hoewel de financiële draagkracht beperkt was, voor het openbaar streeklevensgevoel en wisten mede te leven. Zoo verleenen geïnteresseerden in 1854 een subsidie van f 100.--. aan de Commissie tot wegsverbetering van

Zuid-Beyerland tot Piershil met zijtak naar den Nieuwendijk. In 1921 verleenen zij een subsidie van f 10.--. aan de afdeeling H.W. van de Hollandsche Mij. van Landbouw als bijdrage voor een op 1 September 1921 te houden landbouwdag. Vermeldenswaard is, dat gecommitteerden voorstelden f 25.--. te verleenen, maar dat op aandrang van een in de Hoeksche Waard wonend geïnteresseerde dit bedrag op f 10.--. werd teruggebracht. In 1939 wordt wederom f 10.--. subsidie verleend aan dezelfde afdeeling als bijdrage voor een te houden land- en tuinbouwtentoonstelling te Klaaswaal op 31 Augustus en 1 en 2 September 1939. Deze tentoonstelling, waarvan de opzet groots was, heeft vanwege de mobilisatie en de algemeen spannende oorlogsomstandigheden niet plaats gevonden.

FINANCIËN

De uitdeelingen in al de jaren van het bestaan hebben zeer gevarieerd door goede tijden, slechte tijden, rampen aan den oever etc. In 1782 bij omkading der buitengrondsche rietvelden wordt f 49.--. per 1/24 aandeel in de kas gestort om daaruit de gedeeltelijke kosten van omkading te betalen. In 1874 wordt voor de gedeeltelijke bezetting van den oever met steen f 4000.--. geleend. In 1914 bij afkoop van het vlastiendrecht wordt aan de eigenaren f 504.--. per aandeel extra uitgekeerd. Al deze gebeurtenissen zijn in de geschiedenis der Vlastienden eenig gebleven. Het heeft weinig zin een opsomming te geven van de uitdeelingen. Alleen die over de laatste 50 jaar kunnen ons misschien nog interesseeren. De jaarlijksche gemiddelde uitdeeling over de navolgende tienjaarlijksche perioden hebben bedragen:

1890-1900	f 77.70
1900-1910	f 67.90
1910-1920	f 120.40
1920-1930	f 171.50
1930-1940	f 65.80

Alles per 1/24 aandeel. Het gemiddelde over deze 50 jaar bedraagt f 100.66. De hoogste uitdeeling bedroeg f 280.--. en werd gegeven in 1920 en 1921. De laagste bedroeg f 49.--. en wel in de jaren 1933 en 1934. Bij vergelijking van deze cijfers moet men wel bedenken, dat na 1907 geen inkomsten meer uit de tienheffingen zijn verkregen.

RESERVEFONDS

Het thans bestaande reservefonds is als volgt gegroeid. Bij afkoop der tienden werd in 1914 f 2100.--. belegd en gereserveerd ten behoeve van eventueele buitengewone uitgaven aan den oever. In 1926 en 1927 werd in ieder jaar f 1000.--. gereserveerd. f 1000.--. daar van werd spoedig bestemd voor den oever en de andere f 1000.--. werd belegd. In 1942 en 1943 werd uit den verkoop van de laatste volgroeide iepen respectievelijk f 1500.--. en f 1400.--. gereserveerd en belegd om de uitdeelingen in de komende jaren op peil te kunnen houden en voor eventueele buitengewone uitgaven aan den oever.

Het reservefonds bedraagt dus nominaal f 6000.--. en is thans belegd in f 2100.--. 3-3.1/2 % Nederland 1938 f 1000.--. 3.1/2% pandbrief Nat. Hyp. Bank f 1500.--. 3.1/2% Nederland 1941 en f 1400.--. 3.1/2% Nederland 1942.

REKENING EN VERGADERING.

In 1759 werd besloten de rekening, die tot dat jaar eens in de twee jaar werd gedaan, in het vervolg elk jaar te doen en wel op de eerste Vrijdag in Juni. In 1766 komt men op de eerste Vrijdag in Juni terug en besluit men de rekening op den laatsten Donderdag in Mei te doen houden. Nog altijd wordt de rekening op Donderdag in Mei gehouden. De rekeningen en vergaderingen werden sinds oudsher in Dordrecht gehouden doordat door de tijden heen het grootste gedeelte der eigenaren inwoners van Dordrecht waren. Tot 1800 werden de vergaderingen in de St. Joris-Doelen gehouden, daarna tot 1863 in het Hof van Holland, tot 1879 in de Societeit van de Harmonie en sindsdien tot en met 1942 in café Ponsen aan het Stationsplein. In 1943 in het Taveerne ter Merwe en in 1944 onder invloed van de oorlogsomstandigheden voor het eerst buiten Dordrecht en wel in het Beursrestaurant te Rotterdam.

GECOMMITTEERDEN

Omstreeks 1760 werd het beheer gevoerd door één gecommiteerde uit de geïnteresseerden, bijgestaan door een rentmeester. De gecommiteerde vertegenwoordigde toenmaals de gezamenlijke eigenaren bij het doen der rekening van den Eendragtspolder en genoot een vacatie ten laste van dien polder van f 15.--. Dit stamde nog uit de tijd van de indijking van den Eendragtspolder, toen de deelgerechtigden met de eigenaren vande Zuid-Beijerlandsche, Piershilsche en 's Gemeenelands-gorzen de bedijkers waren. Doch na de verkaveling raakte langzamerhand door verkoop en vererving het verband van het bedijkte land met het gezamenlijk bezit los, daar deze landen niet zooals aanvankelijk bij het bezit "de Gorzen en aanwassen van den Lande van Essche" en den polder "Het Land van Essche" onafscheidenlijk aan elkaar waren verbonden. Langzamerhand groeide danook de functie van de gecommiteerde ten aanzien van de commiteering bij den Eendragtspolder scheef. Heden ten dage ook bezit geen enkele geïnteresseerde een overeenkomstig gedeelte in de Nieuw-Goudswaardsche gronden van den Eendragtspolder. Welke bevoegdheid de gecommiteerde van de Vlastienden en welke rol hij na de verkaveling van de grond in 1653 speelde bij het doen der rekening van de Eendragtspolder is niet recht duidelijk. In 1857 komt dan ook eindelijk van het bestuur vanden Eendragtspolder het bericht, dat het de betaling van de vacatie, die toen reeds f 30.--. bedroeg, staakte, daar het daartoe zich niet verplicht gevoelde. Geïnteresseerden lagen zich daarbij neer en besloten de vacatie in het vervolg uit eigen beurs te betalen.

In 1864 werd besloten een tweede vaste gecommiteerde te benoemen. Voordien werden voor bijzondere gelegenheden één of meer geïnteresseerden tijdelijk gecommiteerd. In 1865 wordt een instructie voor gecommiteerden vastgesteld, welke behoudens een enkele kleine wijziging heden nog geldt. In de instructie van 1865 was o.a. bepaald dat één der gecommiteerden in

Dordrecht woonachtig moet zijn. In 1890 werd deze bepaling geschrapt, hoewel praktisch na dien tijd nog altijd een der gecommiteerden in of bij Dordrecht woonde. De zittingsduur der gecommiteerden is vier jaar. Zij zijn echter direct herkiesbaar. Om de twee jaar treedt een gecommiteerde af.

Gecommitteerden waren:

-1731	gec. Pieter Brandwijk van Blokland.
1732-1759	† Mr. G.A. van Hoogeveen.
1759-1783	Arij de Coningh, schout te Mijnsheerenland
1784-1801	† Cornelis Maasdam Isaakzoon te Strijen.
1801-1803	Assendelft de Coningh.
1803-1804	A.C. Beelaerts van Emmichoven.
1804-1812	Mr. Pieter Beelaerts.
1812-1852	† Mr. Matthijs Beelaerts.
1852-1870	† P. Blussé van Zuidland.
1870-1876	Jan Hendrik Beelaerts.
1876-1888	† P. van Braam Blussé.
1888-1892	† P.M. Beelaerts.
1892-1905	† D.J.A. van Kruijne.
1906-1938	Mr. L.H.M. van Kruijne.
1938-1940	† B. van de Erve Pzn.
1941-	Jhr. P.H. van de Wall Repelaer.
1864-1883	† Jan de Graaff van Goudswaard te Sommeldijk.
1883-1892	† P.C. Stoop te Bleiswijk.
1893-1910	† G. van Aardenne.
1910-1919	A. Mom.
1919-1942	J.P. van Aardenne.
1942-	G. van Aardenne.

Het teeken † geeft aan, dat de betrokken personen in de uitoefening van hun functie zijn overleden.

RENTMEESTERS.

In 1864 wordt een instructie voor den rentmeester gemaakt. Evenals die voor gecommiteerden is deze instructie nog steeds van kracht.

Rentmeesters waren:

1720-1737	Godewart Casembroot, Dordrecht †
- 1715	Joan Vincent Vervoorn †
1715-1720	Willem Visser †
1737-1786	Mr. Cornelis Vrolikhert te Dordrecht ? †
1786-1804	Johannes Zoutmaat Jaczn. te Numansdorp.
1804-1813	Pieter Verhagen Dzn., schout te Z.Bl. †
1813-1820	Johannes Zoutmaat Jaczn. †
1820-1863	Jan Verhoeven Krijnszoon †
1864-1878	Krijn Verhoeven Jzn.
1878-1915	Jan Leonard Verhoeven Kzn.
1915-1945	Pieter Arie Verhoeven J.L.zn.

LIQUIDATIE

Op vrijdag de 13den Februari 1948 vond in restaurant "Erasmus" aan de Coolsingel te Rotterdam een "vergadering van geïnteresseerden in 'de Vlastienden, gorzen enz. onder Goudswaard' " plaats.

Te behandelen onderwerpen:

1. Vaststelling der rekening over
2. Bepaling der uitdeling 1947.
3. Vaststelling der liquidatie-uitdeling.

Aanwezig waren: de heren van de Wall, Repelaer, van Aardenne, v.d. Erve, Visser, Kluijhoofd, Stoop, Lankhorst, Verhoeven, De Jong. In zijn slotrede merkte de voorzitter op, dat hij het betreurde, dat de tijdsomstandigheden het noodzakelijk hadden gemaakt, dat deze oude gemeenschap van belanghebbenden na een paar honderd jarig bestaan moest worden opgeheven, wees er op, dat steeds eendrachtig de gemeenschappelijke belangen in het oog werden gehouden en dankte de belanghebbenden voor de prettige samenwerking die hij persoonlijk in de loop der jaren had mogen ondervinden.

Voor latere belangstellenden is het wellicht interessant te vernemen wat de redenen waren dat het bezit van de hand werd gedaan.

Zoals reeds eenige malen in deze beschrijving naar voren kwam, was het vooral de oeververdediging die het jaarlijks groot zorgenkind van de beheerders was en waaraan steeds belangrijke bedragen moesten worde besteed.

De gewone jaarlijksche onderhoudskosten konden steeds uit de gewone inkomsten worden bestreden, doch bij ernstige aantasting der oever door springvloed en anderszins moest van de belangstellenden offers worden gevraagd. Daartegenover stond dat het bezit tijden beleefde dat de opbrengsten hooger waren. Hieruit konden de geleende gelden worden

terugbetaald en of reserves worden gekweekt. Thans is zulks evenwel niet meer het geval. De belanghebbenden bij de gorzen kunnen deze n.l. zelf niet exploiteeren, doch verhuren deze. Zij zijn afhankelijk van de van hoogerhand vastgestelde huurprijzen, waardoor meevallers zooals zulks tijdens de eerste wereldoorlog het geval was zijn buiten gesloten.

Thans stonden wij voor belangrijke uitgaven. De oever had n.l. gedurende de strenge winter van 1946/47 door de vorst en de ijsgang dermate geleden dat voor herstelkosten der glooiing een bedrag van F. 20.000.--. á F. 25.000.--. zou moeten worden uitgetrokken, wat beteekende dat van de belanghebbenden een bedrag van F. 750.--. per aandeel zou moeten worden gevraagd, terwijl de geheele reserve zou worden ingeteerd. Bovendien bleek bij een nader onderzoek dat binnen afzienbare tijd de perkoenpalen zouden moeten worden vernieuwd, welk herstelwerk eveneens een zware aderlating zou beteekenen. De gevolgen zouden zijn dat gedurende een reeks van jaren geen winstuitkeering meer konden plaatsvinden, daar eerst de achterstand zou moeten worden ingehaald.

Bovendien zijn de inkomsten vrijwel stationnair en vertoonen lasten, kosten van onderhoud, materialen enz. een sterk stijgende lijn, zoodat afgezien van eventueele onheilen het uit finantieel oogpunt nie meer verantwoord was het bezit langer aan te houden redenen waarom het bestuur voorstelde het bezit publiek te verkoopen.

Dank zij de gesmaadde oeververdediging, waarvan de zetsteen der glooiing een hooge prijs vertegenwoordigde, was het mogelijk, dat de ambtenaar van de prijsbeheersching een betrekkelijk hoog maximum bedrag kon vaststellen, zoodat bij de publieke verkoop een voor de belanghebbenden zeer bevredigende opbrengst werd verkregen en een uitkeering van F. 3250.80 per 1/24 aandeel mogelijk maakte.

GESCHIEDENIS VAN HET ARCHIEFBEHEER

De administratie van de Vlastienden, gorzen etc. van Goudswaard, genaamd de Korendijk, was tot 1949 in handen van verschillende rentmeesters, terwijl het toezicht werd uitgeoefend door gecommitteerden van de eigenaren.

De financiële verantwoording is uiteraard een der belangrijkste bestanddelen van dit archief.

Ze vormt met de resolutien de ruggegraat van het archief, waaromheen de andere bestanddelen zijn gegroepeerd. Dat de financiële bescheiden als de belangrijkste werden beschouwd, wat bij vele moderne administraties nu nog het geval is, blijkt uit de correcte bewaring van deze bescheiden vanaf 1730 tot de liquidatie. Met de overige stukken werd veel zorgelozer gehandeld.

In 1880 wordt besloten, dat het archief voortaan bij de Rentmeester zal berusten.

Vanaf het begin tot 1759 is praktisch niets bewaard gebleven, terwijl daarna de meeste gecommiteerden-archieven niet werden over gedragen.

Het oudste resolutieboek van de Vlastienden dateert van 1759. Het archief beschikt verder over zeer weinig stukken van voor dien datum. Uit de resoluties blijkt, dat het archief van de Vlastienden, dat toenmaals gewoonlijk bij de gecommiteerde berustte behalve op wat oude rekeningen en tiendverkoopingen na in het ongereede was geraakt. Tot wel 1770 is in de resoluties steeds sprake waar het oude archief zich bevindt. Na ingesteld onderzoek blijkt dat in den boedel van den vroegeren rentmeester Visser niets aanwezig is. De mogelijkheid, dat misschien de stukken berusten bij de erven van de in 1759 overleden gecommiteerde Mr. G.A. van Hogeveen wordt verondersteld, doch of naspeuringen in die richting zijn gedaan blijkt niet uit de resoluties, maar het eind is, dat deze zaak door de jaren haar actualiteit verliest met het gevolg, dat de stukken weg bleven en nadien ook weggebleven zijn.

In 1890 wordt besloten, dat het archief in het vervolg bij den rentmeester zou worden bewaard. Voordien was het steeds onder berusting van een gecommiteerde. Het archief van 1759 tot heden verkeert in goeden staat en is praktisch volledig. Het blijft echter jammer, dat uit de eerste tijd n.l. van 1636-1759, behalve enkele rekeningen en tiendverkoopingen geen belangrijke stukken aanwezig zijn.

DE VERWERVING VAN HET ARCHIEF

Het archief is bij Koninklijk Besluit of ministeriële beschikking overgebracht.

DE VERWERVING VAN HET ARCHIEF

Het archief is bij Koninklijk Besluit of ministeriële beschikking overgebracht.

Inhoud en structuur van het archief

VERANTWOORDING VAN DE BEWERKING

Uit de titel van deze inventaris blijkt reeds dat hier in feite sprake is van meerdere archieven.

Bij de bestudering van deze archieven bleek echter deze titel de meest juiste en het bij elkaar laten van de stukken de enig mogelijke oplossing voor een goede ordening te zijn, daar een strikte scheiding tussen archief van gecommitteerden en archief van de rentmeester niet mogelijk bleek.

De inrichting van deze inventaris is, gezien aard en omvang van het archief, zeer simpel en grotendeels in het voorgaande reeds aangegeven.

Vermeld zij nog, dat er geen repertoria, indices etc. in het archief zijn aangetroffen en er m.i. geen aanleiding was, om deze te vervaardigen.

Verwant materiaal***BESCHIKBAARHEID VAN KOPIEËN***

Inventarisnummers van dit archief zijn niet in kopievorm beschikbaar

BESCHRIJVING VAN DE SERIES EN ARCHIEFBESTANDELEN

I. STUKKEN VAN ALGEMENE AARD

- 1-2** Resolutie-boeken
1759-1948 2 delen
- 1** 1759-1888
- 2** 1889-1948
- 2A** Eenvoudige gelijktijdige afschriften van resolutien.
1784-1813 1 omslag
- 3** Stukken betreffende instructies voor gecommiteerden en
rentmeesters.
1864 1 omslag
- 4-12** Correspondentie:
- 4** Ingekomen en minuten van uitgaande stukken van de
rentmeester. 1846-1930, 1 omslag
- 5** Ingekomen stukken bij de rentmeester. 1874-1893, 1
omslag
- 6** Minuten van uitgaande stukken van de rentmeester.
1879-1891, 1 omslag
- 7** Ingekomen stukken bij de rentmeester. 1892-1899, 1
omslag
- 8** Minuten van uitgaande stukken van de rentmeester.
1892-1924, 1 omslag
- 9** Minuten van uitgaande stukken van de rentmeester
betreffende de uitdelingen aan geïnteresseerden.
1936-1949, 1 omslag
- 10** Ingekomen en minuten van uitgaande stukken van de
rentmeester. 1937-1949, 1 omslag
- 11** Ingekomen en minuten van uitgaande stukken
betreffende het effectenbezit. 1939-1949, 1 omslag
- 12** Ingekomen en minuten van uitgaande stukken
betreffende de vordering van personeel door de
Wehrmacht. 1942-1947, 1 omslag
- 13** Convocaties voor de geïnteresseerden van de Vlastienden.
1874-1948 1 omslag
- 14** Jaarverslagen van de gecommiteerden.
1865-1947 1 omslag

II. STUKKEN BETREFFENDE BIJZONDERE ONDERWERPEN**A. STUKKEN BETREFFENDE DE RECHTEN EN GESCHILLEN.**

- 15** Stukken betreffende de aangifte van het Tiendrecht.
1799 1 omslag
- 16** Stukken betreffende het recht van reclame, overeenkomstig het
Keizerlijk Decreet van 11-1-1811.
1811-1817 1 omslag
Specificatie inliggend.
- 17** Stukken betreffende het betwiste Vlastiendrecht van de Tien
Gemeten.
1855 1 omslag
- 18** Stukken betreffende een geschil tussen de eigenaren der
Vlastienden en het Waterschap de Hoeksche Waard n.a.v.
aardhaling.
1946 1 omslag
- 19** Kaart der Vlastienden, vervaardigd door de landmeter Leenheer te
Heerjansdam.
6-12-1786 1 stuk
- 20** Kaart der Vlastienden, afgegeven door de beheerder van het
Kadaster te Dordrecht.
22-8-1888 1 stuk

B. STUKKEN BETREFFENDE DE GECOMMITTEERDEN.

- 21** Memorie betreffende de wijziging van het toezicht op het beheer
der Vlastienden. Concept,
1759 1 omslag
- 22** Acten van volmacht voor derden i.v.m. vertegenwoordiging van
geïnteresseerden op de vergaderingen.
1773-1948 1 omslag
- 23** Stukken betreffende de overgang van aandelen.
1838-1942 1 omslag
- 24** Staten van eigenaren en stemgerechtigden met rooster van
aftreding van gecommiteerden.
1865-1898 1 omslag
- 25** Stukken betreffende de overgang van het recht van
geïnteresseerden der Vlastienden.

1940-1947 1 omslag

- 26** Inventarissen en proces-verbaal van overdracht van archivalia door de gecommitteerden aan de rentmeester.
1803-1914 1 omslag

C. STUKKEN BETREFFENDE DE RENTMEESTER.

- 27** Acte van borgstelling voor en door de rentmeester.
1786-1864 1 omslag

- 28** Stukken betreffende borgstelling door de rentmeester.
1945-1946 1 omslag

D. STUKKEN BETREFFENDE HET BEHEER.

1. BEHEER IN HET ALGEMEEN.

- 29** Stukken betreffende publicaties van openbare verkopeningen en verpachtingen.
1868-1872 1 omslag

- 30** Stukken betreffende verleende vergunningen aan de gemeente Z. Beijerland.
1921 1 omslag

- 31** Stukken betreffende vergunningen, verleend aan de gemeente Dordrecht, tot het aanbrengen van kabels en bovengrondse laagspanningsnetten.
1929-1934 1 omslag

- 32** Stukken betreffende geleden oorlogsschade.
1940-1948 1 omslag

- 33** Stukken betreffende gelegen oorlogsschade aan en verkoop van aanplant in de Vlastienden.
1941-1949 1 omslag

2. BATEN.

- 34** Register van ontvangen pachten, schaftgelden en boomgelden.
1786-1813 1 deel

- 35** Naamregister van de huurders en erfpachters, voorkomende op het kohier van het Vlastiendengors.
1814-1865 1 deel

- 35A** Register van erfpachtschuldigen.

	1863-1942	1 deel
35B	Stukken betreffende de erfpachten. 1835-1947	1 omslag
36-37	Kohieren van verpachtingen der Vlastienden. 1848-1932	2 delen
36	1848-1895	
37	1896-1932	
38	Stukken betreffende de afkoop van het Vlastiendrecht in de Noordpolder onder Goudswaard. 1873-1874	1 omslag
39	Stukken betreffende de afkoop van het Vlastiendrecht onder Goudswaard ingevolge de Tiendwet van 1907. 1908-1914	1 omslag
40	Stukken betreffende verpachtingen en verhuringen. 1777-1945	1 omslag
41-44	Stukken betreffende de verpachting van de Vlastienden. 1781-1907	4 omslagen
41	1781-1802	
42	1803-1821	
43	1822-1845	
44	1846-1907	
45-46	Stukken betreffende de verpachting van percelen weiland. 1856-1946	1 omslag
45	1856-1857	
46	1938-1946	
47	Stukken betreffende de verpachting van grond voor zalmvisserij. 1888	1 omslag
48	Stukken betreffende de verkoop van bomen 1821-1870	1 omslag
3. LASTEN.		
49	Register van gedane uitkeringen aan de eigenaren der Vlastiende. 1893-1948	1 deel
50-54	Lijsten van uitdelingen van aandeel in de winst. 1786-1949	5 omslagen
50	1786-1817	
51	1813-1859	
52	1895-1904	

	53	1905-1935	
	54	1935-1949	
55		Stukken betreffende het heffen van pondgeld door de ambachtsheer van Goudswaard. 1732-1789	1 omslag
56		Stukken betreffende de verponding. 1791-1806	1 omslag
57		Stukken betreffende onderhoud en verbetering van oever, kaden en sloten. 1781-1946	1 omslag
58		Overeenkomst inzake een geldlening tot dekking van de kosten van oeverbescherming. 1875	1 omslag
59		Kostenbegroting van uit te voeren oeververdedigings-werken. 1875-1947	1 omslag
60		Stukken betreffende de oeververdediging. 1931-1946	1 omslag
61		Stukken betreffende wegverbetering in de Hoeksche Waard. 1938-1947	1 omslag
62		Kaart behorende bij de oeverbeschermingsplannen. z.j.	1 stuk
63		Kadasterstukken betreffende opbrengst polderbelasting. 1826-1827	1 omslag
64		Stukken betreffende herziening van de grondbelasting. 1844-1900	1 omslag
65		Stukken betreffende couponbelasting. 1940	1 omslag
<i>E. BOEKHOUDING EN VERANTWOORDING.</i>			
66-67		Kasboeken van de rentmeester. 1925-1947	2 delen
	66	1925-1939;	
	67	1940-1947	
68-70		Rekening en verantwoording van de rentmeester. 1705-1947	3 omslagen
	68	1705-1706, 1731-1742, 1745-1767, 1781-1796	

69	1796-1850	
70	1851-1947	
71	Borderellen op de rekeningen. 1814-1948	1 omslag
72	Stukken betreffende de financiële verantwoording van verhuringen en verpachtingen. 1786-1947	1 omslag
73-77	Bijlagen bij de rekeningen. 1786-1947	5 omslagen
73	1786-1813	
74	1814-1820	
75	1821-1861	
76	1862-1900	
77	1901-1947	
78-79	Bijlagen bij de uitdelingslijsten. 1818-1894	2 dozen
78	1818-1879	
79	1871-1894	
<i>F. LIQUIDATIE</i>		
80	Stukken betreffende de liquidatie van het bezit. 1947	1 omslag
81	Stukken betreffende de overdracht van het archief van de Vlastienden aan het Algemeen Rijksarchief te 's-Gravenhage. 1943-1950	1 omslag

III. GEDEPONEERDE STUKKEN

- 82** Correspondentie van de geïnteresseerden Pieter en Anthony Bruin en C. en P. Braam te Dordrecht.
1709-1806 1 omslag
- 83** Correspondentie van de gecommitteerde Mr. M. Beelaerts.
1811-1852 1 omslag
- 84** Acten van aanstelling tot gecommitteerden van Mr. P. en Mr. M. Beelaerts.
1804-1813 1 omslag

**IV. STUKKEN WAARVAN HET VERBAND MET HET ARCHIEF
NIET IS GEBLEKEN****85**

Stukken, vermoedelijk gediend hebbende als retro-acten in processen.

1558-1942

Specificatie inliggend.

1 omslag